

RANUAN KUNTA

RANUAN KUNNAN KOTOUTTAMISOHJELMA 2018-2021

RANUAN KUNTA

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Kotouttamishjelman linjaukset	5
2.1. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta	5
2.2. Kuntastrategian päämäärä	5
2.3. Kotouttamistyön lähtökohdat kunnassa	6
2.4. Kunnan kotouttamistyön tavoitteet 2017-2020	7
3. Kotouttaminen osana kunnan peruspalveluja	8
3.1. Varhaiskasvatus ja perusopetus	8
3.2. Nuoriso-, Kulttuuri- ja Liikuntapalvelut.....	10
3.3. Sosiaali- ja terveystalvelut	11
3.4. Asumisen palvelut	12
3.5. Työvoiman ulkopuolisille maahanmuuttajille mahdollisuus aktiiviseen osallisuuteen.....	12
3.6. Toiseen asteen koulutus ja aikuiskoulutus	13
4. Kotouttamisen muut palvelut	14
4.1. Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut maahanmuuttajille	14
4.2. Alkukartoitus.....	15
4.3. Kotoutumissuunnitelma	16
4.4. Työllistymissuunnitelma.....	17
4.5. Kotoutumiskoulutus	18
4.6. Maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun tukeminen	19
4.7. Tulkkaus ja käännöspalvelut.....	19
5. Kunnan henkilöstön monikulttuuriosaaminen.....	20
5.1. Henkilöstön osaaminen	20
5.2. Koulutustarpeet	20
5.3. Tavoitteet ja seuranta	21
6. Osallisuus ja vaikuttaminen	21
7. Tiedotus, toteutus ja seuranta	21
8. Lisätietoa.....	22

RANUAN KUNTA

1. Johdanto

Ranuan kunnan monikulttuurisuus kasvoi äkillisesti vuonna 2016, kun kunta ja ELY-keskus tekivät sopimuksen kuntapaikoista. Kunnan järjestämä tukiasumisyksikkö on tukenut vuosina 2016-2018 kuntapaikan saaneita alaikäisiä nuoria. Kunnan kotoutumispalveluita on sen myötä kehitetty ja lisätty tietoa kotoutumisesta eri kunnan toimialoilla sekä kuntalaisille. Ulkomaalaisten osuus Ranuan väestöstä oli 2016 1,1%, kun se vuonna 2011 on ollut 0,3%. (sotkanet.fi)

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Kotoutuminen: Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä. Tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla tuetaan maahanmuuttajan mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotouttaminen: Ne viranomaisten ja muiden tahojen tarjoamat palvelut ja toimenpiteet, joiden avulla monialaisesti edistetään ja tuetaan kotoutumista.

Kotouttamisohjelma: Laaditaan kunnissa maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi ja tukemiseksi.

Kotouttamissuunnitelma: Maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, jotka edistävät ja tukevat hänen mahdollisuuksiaan hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita suomalaisessa yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja.

RANUAN KUNTA

Maahanmuuttaja: Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti.

Pakolainen: Pakolainen on YK:n pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaan henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta.

Kiintiöpakolainen: Kiintiöpakolainen on henkilö, jolle on YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun myöntämä pakolaisen asema. Eduskunta päättää pakolaiskiintiöstä vuosittain valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä pakolaiskiintiön puitteissa. Suomen pakolaiskiintiö on ollut vuodesta 2001 alkaen 750 henkilöä.

Turvapaikanhakija: Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Jos hän on suojelun tarpeessa ja hänelle myönnetään turvapaikka, hän saa myös pakolaisaseman.

Paluumuuttaja: Paluumuuttaja on ulkomaalainen, joka on asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa myöhemmin takaisin Suomeen. Paluumuuttaja voi olla entinen tai nykyinen Suomen kansalainen sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleva inkerinsuomalainen, jolla on suomalainen syntyperä.

RANUAN KUNTA

2. Kotouttamishjelman linjaukset

2.1. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta

Eduskunnan 2010 säätämä laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) astui voimaan 1.9.2011. Lain säätämisen lähtökohtana on ollut tarve vastata maahanmuutosta viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Lain keskeisiä kohtia kuntien maahanmuuttotyön osalta on velvollisuus huomioida kaikki eri syistä Suomeen muuttavat/muuttaneet henkilöt. Lain mukaan kotoutumisen kaksisuuntaisuutta on edistettävä, mikä edellyttää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa lisäävien toimien kehittämistä. Lisäksi laki velvoittaa lisäämään kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuutta ja niiden seurannan parantamista.

Alkuvaiheen ohjaukseen ja neuvontaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Maahan tulon jälkeen maahanmuuttajan on tärkeää heti alkuvaiheessa saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, sen toimintatavoista ja kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista sekä neuvontaa kielikoulutus- ja työnhakutilanteissa. Laissa erityistä huomiota on kiinnitetty myös haavoittuviin ryhmiin kuuluvien kotouttamiseen (vammaiset, vanhukset ja vaikeassa tilanteessa elävät naiset ja lapset) syrjäytymisen ehkäisyyn ja osallistamiseen. Uusi kotoutumislaki on tällä hetkellä lausuntokierroksella. Kotoutumisen tavoitteita toteutetaan uuden lain mukaisesti, kun se astuu voimaan.

2.2. Kuntastrategian päämäärä

Kunnan kotoutumishjelma on sidottu kuntastrategiaan, joka tarkoittaa, että kotoutuminen järjestetään pääosin kunnan omien palveluiden kautta.

Ranualla toiminta-ajatuksena on tarjota laadukkaat lähipalvelut sekä monipuoliset mahdollisuudet yrittämiseen. Arvoja ovat kestävä kehitys, palvelualttius, yhteisöllisyys ja oikeu-

RANUAN KUNTA

denmukaisuus. Tulevaisuudessa (2025) Ranua haluaa olla luontoon, yrittäjyyteen ja hyvinvointiin panostava elinvoiminen kunta.

Palveluohjelman visiona on että, sosiaali- ja terveystalvet edistävät kuntalaisten turvallisuutta, hyvinvointia ja itsenäistä elämää sekä ennaltaehkäisevät ongelmia. Lähtökohtana palveluiden järjestämisessä ovat kuntalaisten tarpeet ja voimavarat, toimiva palvelujärjestelmä ja tavoiteltavien muutosten aikaansaaminen. Peruspalveluiden arvot ovat asiakaslähtöisyys, yhteisöllisyys, oikeudenmukaisuus, luotettavuus, ammattitaito sekä luovuus.

Sivistyspalveluiden toiminta-ajatuksena ovat laadukkaat varhaiskasvatuksen-, esi- ja perusopetuksen, lukion sekä vapaa-ajan palvelut asiakaslähtöisesti. Toiminnan pohjalla on vahva paikallinen identiteetti ja aktiivinen kuntalainen. Korostetaan yrittäjähenkisyyttä ja vahvistetaan vuorovaikutusta kansallisiin ja kansainvälisiin toimijoihin. Teknisten palveluiden toiminta-ajatuksena on peruspalveluiden ylläpitäminen ja kehittäminen luotettavalla, tehokkaalla ja taloudellisella tavalla, että tuloksena on tyytyväinen asiakas. Visiona ovat toimiva, viihtyisä, terveellinen ja turvallinen kunta kauniissa luonnossa. (Ranuan kuntastrategia 2018-2020)

2.3. Kotouttamistyön lähtökohdat kunnassa

Kotouttamisohjelman tavoitteena on turvata maahanmuuttajalle perustiedot suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta, perusoikeuksista, velvollisuuksista ja työelämästä. Maahanmuuttajat tarvitsevat tietoa omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan Suomessa, sekä siitä, mistä he voivat tietoa hankkia. Tietoa tarvitaan esimerkiksi asumisesta, päivähoidosta, kouluista ja harrastusmahdollisuuksista.

Kotouttamisohjelma sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa. Kotouttamisohjelma sisältää ne konkreet-

RANUAN KUNTA

tiset toimenpiteet siitä, miten hyviä etnisiä suhteita kunnan alueella edistetään ja seurataan. Tavoitteita määriteltäessä otetaan huomioon paikalliset erityispiirteet ja mahdollisuudet.

Kotouttamislaissa ei ole määritelty kotouttamisohjelman sisältöä eikä ole määritelty tarkoin tarvittavia toimenpiteitä. Kunnan on esitettävä toimenpiteet sen mukaan, mitä tarpeita paikallisesti on maahanmuuttoasioissa. Lain perustelujen mukaan toimenpiteet tulee järjestää poluksi siten, että maahanmuuttajalle ei synny turhia odotusaikoja toimenpiteestä toiseen siirryttäessä.

Ranuan kunnan kotouttamistyö on kehittynyt paljon vuodesta 2016 ilmenneen tarpeen mukaan. Henkilöstö osallistui koulutuksiin ja liittyi alueellisiin ja valtakunnallisiin verkostoihin (esim. MAKO-verkosto). Henkilöstön vastuualueita maahanmuuttajien kotouttamistyössä selkiytettiin ja yhteistyötä eri hallintokuntien ja järjestöjen/yhteisöjen/yrittäjien kanssa lisättiin (esim. moniammatillinen kotouttamistyöryhmä). Maahanmuuttajille järjestettiin koulutusta liittyen eri teemoihin suhteessa Suomen lainsäädäntöön (esim. kokemusasiantuntijan tapaamiset). Yksilöllisiä kotouttamissuunnitelmia laadittiin lainsäädännön edellyttämällä tavalla, ja tarvittaessa ohjattiin yksilökohtaisen tarpeen mukaan palveluiden piiriin sekä annettiin yleistietoa kunnallisista palveluista. Kuntalaisia kutsuttiin SPR:n ystävöitymintaan mukaan järjestämällä koulutusta. Tavoitteena oli saada maahanmuuttajille ystävöitymistä vapaa-aikaan. Tukiasumisyksikössä järjestettiin avoimia ovia kuntalaisille, jotta saataisiin kohtaamisia kuntalaisten ja maahanmuuttajien välille ennakoluuloja vähentämään. Lisäksi nuorisotiloilla on järjestetty eri tempauksia kulttuurien väliseen kohtaamiseen kasvattaen. Kokemukset näistä ovat olleet positiivisia, joten niitä jatketaan myös tulevaisuudessa.

2.4. Kunnan kotouttamistyön tavoitteet 2017-2020

RANUAN KUNTA

Vuonna 2016 Ranualla tulivat ensimmäiset oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat, kunnalla oli kahden vuoden (2016-2017) sopimus ELY-keskuksen kanssa kuntapaikoista. Tällä hetkellä sopimusta kuntapaikoista ei ole.

3. Kotouttaminen osana kunnan peruspalveluja

3.1. Varhaiskasvatus ja perusopetus

Maahanmuuttajaperheillä on päivähoitolain mukainen oikeus kunnalliseen päivähoitoon ja esiopetukseen. Päivähoitoa järjestetään normaalien päivähoitopalveluiden yhteydessä ja esiopetusta sekä päivähoidon että perusopetuksen yhteydessä. Hoitopaikanjärjestämisessä käytetään samoja perusteita kuin muillakin päivähoitoa tarvitsevilla lapsilla. Perusopetuslain mukaiseen perusopetukseen ovat oikeutettuja kaikki oppivelvollisuusikäiset lapset.

Perusopetus kuuluu jokaiselle, Ranualla maahanmuuttaja integroidaan opetusryhmiin.

Perusopetuslaissa säädetään maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta. Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta.

Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta.

RANUAN KUNTA

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä. Valmistavaa opetusta voidaan järjestää myös yhdelle oppilaalle. Opetusryhmät muodostetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että ryhmäjäko edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä sekä varmistaa opetussuunnitelman mukaisten ja oppilaiden omissa opinto-ohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan esi- tai perusopetukseen, oppilaan ikä- tasoja vastaaviin suomen- tai ruotsinkielisiin opetusryhmiin oman opinto-ohjelman mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Integroinnin tavoitteena on edistää kotoutumista, opiskeluvaikeuksien ja suomen tai ruotsin kielen taidon kehittymistä sekä laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista. (Perusopetuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 2015: Määräykset ja ohjeet 2015:49, Opetushallitus, 5)

Ranuan kunnassa valmistavaa opetusta on järjestetty pienten oppilasmäärien kohdalla integraatiolla sekä valmistavan opetuksen opettajan yhteistyönä sekä suurempien oppilasmäärien kohdalla omana valmistavan opetuksen opetusryhmänä.

Suurempien saman ikäisten/tasoisten maahanmuuttajille on mahdollista järjestää oma opetusryhmä. Ranualla on aikuisten perusopetuksen ryhmä (2017-2019). Uutta ryhmää ei ole tällä hetkellä suunnitelmissa. Ranuan kunta ei ole tässä vaiheessa kirjannut Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman alkuvaihetta, joka sisältää muun muassa lukutaitovaiheen, koska tarvetta ei ole. Tarpeen vaatiessa luku- ja kirjoitustaitovaiheen järjestämisestä sovitaan erikseen esimerkiksi yhteistyönä. (Ranuan Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma 2018, 10)

Kasvatuksen ja koulutuksen tavoitteena on antaa maahanmuuttajille valmiuksia toimia tasavertaisina jäseninä suomalaisessa yhteiskunnassa sekä ylläpitää heidän omaa kulttuuri-identiteettiään. Toimivan kaksikielisyyden lisäksi pyritään mahdollisuuksien mukaan tuke-

RANUAN KUNTA

maan maahanmuuttajan oman äidinkielen ja kulttuurin säilymistä. Integroiva lähestymistapa on tärkeä molemminpuolisen suvaitsevaisuuden vahvistamiseksi. Oppimis- ja kehityspolun varrella on paljon tärkeitä siirtymiä. Nivelkohdat ja niiden välissä etenevät kasvu- ja oppimisprosessit vaikuttavat toinen toisiinsa koulutusjärjestelmän eri tasoilla. Joustavien opintopolkujen turvaaminen on koulutuksen yksi keskeisimpiä kehittämiskohteita. Opetuksen nivelvaiheessa tehdään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

3.2. Nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut

Kansalaisopiston monipuolinen kurssitarjonta muodostaa hyvän perustan maahanmuuttajien kotouttamisessa. Maahanmuuttajien osallistuminen kansalaisopiston tarjoamiin yleisivistäviin opintoihin mahdollistaa luontevan kosketuspinnan heidän ja paikallisen väestön tutustumiselle, kanssakäymiselle ja yhteisille harrastuksille. Kaikki Ranuan kirjaston palvelut ovat myös maahanmuuttajien käytettävissä. Pääsääntöisesti kirjastopalvelut ovat myös ilmaisia. Aineistoa, voi myös lainata muista lapin kirjastoista. Koulu ja kirjasto tekevät yhteistyötä.

Nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimien lähes kaikki toiminta on avointa. Tapahtumista ilmoitellaan paikallislehdessä, kunnan nettisivuilla ja koulujen ilmoitustaululla. Liikkuva Iltapäiväkerhot 1 – 9 luokille ovat kaikki maksuttomia, kuten myös erityiskerhot, joita toteutetaan tarpeen mukaan. Toiminta on yleensä maksutonta, kulttuuriesityksistä, leiristä ja retkistä peritään pieni osallistumismaksu. Yhteistyö järjestöjen, yritysten sekä kolmannen sektorin kanssa on aktiivista.

Etsivä nuorisotyö tukee maahanmuuttaja nuoria kartoittamalla heidän kanssaan yhdessä heidän tilanteet ja voimavarat. Selvittää tarvittavat palvelut nuoren niin halutessaan sekä toimia monialaisessa yhteistyössä heidän apunaan. Etsivä motivoi, tukee ja saattaa palveluun ja kulkee myös rinnalla tarvittaessa. Vahvistaa nuorta nuorten omien voimavarojensa

RANUAN KUNTA

käytössä. Opettaa hyödyntämään palveluita. Seuraa nuorten kiinnittymistä palveluihin sekä nuorten voimaantumista. Kehittää toimintaa esimerkiksi tiedottaa havaituista epäkohdista ja tarpeista.

Nuorten työpaja on tarkoitettu 16–28-vuotiaille ranualaisille nuorille, joilla ei ole opiskelutai työpaikkaa. Työpajalta nuori saa valmentajalta yksilöllistä tukea ja ohjausta arjenhallintaan, koulutukseen- ja työelämään liittyen. Nuorten työpajalla tuetaan sosiaalisia vuorovaiikutustaitoja, yhteisöllisyyttä ja tekemällä oppimista. Nuori pääsee nuorten työpajalle esimerkiksi Etsivän nuorisotyön, TE-palveluiden tai sosiaalitoimen kautta. Nuori voi myös itse pyytää, että hänet ohjataan pajalle.

Jokaiselle nuorten pajan asiakkaalle tehdään yksilöllinen valmennussuunnitelma, jonka pohjalta nuori voi osallistua toimintaan 1-4 päivänä viikossa. Toiminta koostuu ryhmä- ja yksilövalmennuksesta, työtoiminnasta tai seinättömän pajan toiminnasta. Nuorten pajalla toimivat ryhmät ovat arjenhallintaryhmä, ruokaryhmä, nuorisotilalla kokoontuva Monkkari –ryhmä, toiminnallinen ryhmäpäivä ja yksilöllinen pienryhmävalmennus. Lisäksi on mahdollisuus osallistua työtoimintaan puu- tai käsityöpajalla ja seinättömän pajan toimintaan kunnan eri yksiköissä.

Nuorten työpaja tekee saumatonta yhteistyötä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa ja on osa moniammatillista Silta –työryhmää.

3.3. Sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Kotouttamislain piirissä olevalla maahanmuuttajilla ja muilla vastaavilla henkilöillä on oikeus sosiaalihuoltolain yms. lakien mukaiseen toimeentuloturvaan ja sosiaalipalveluihin. Maahanmuuttajien sosiaalipalveluista saa tietoa sosiaalitoimistosta. Maahanmuuttajille

RANUAN KUNTA

tuotetaan tarvittavia sosiaalityön lakisääteisiä palveluja: lastensuojelu, päihdehuolto, lapsen huolto- ja tapaamisoikeus, elatussopimukset, vammaispalvelu ja isyydenvahvistus.

Neuvolatoiminnassa, kouluterveydenhuollossa kuin muussakin avoterveydenhuollossa ja lääkärin vastaanottoiminnassa A-luvan saaneille maahanmuuttajille kuntalaisina tarjotaan samat palvelut kuin muillekin kuntalaisille. A-luvan saaneet maahanmuuttajat ovat saaneet jatkuvan oleskeluluvan, jonka voimassaoloaika on henkilön oleskelulupakortissa. Kuntaan muuton alkuvaiheessa pakolaistaustaisille henkilöille voidaan tapauskohtaisesti tehdä erityiset alkutarkastukset laboratoriokokeineen. Pakolaistaustainen asiakas voi myös tarvita muuta erityistä hoitoa (esim. hammashoitoa), jos hänellä ei ole ollut mahdollisuutta saada terveysterveysten palveluja lähtömaassaan. Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden pakolaisten osalta voidaan tarvittaessa tehdä ELY-keskuksen kanssa sopimus erityiskustannusten korvaamisesta. Mahdolliset traumaattiset kokemukset tuovat mielenterveystyön ja terapian merkityksen erityisesti esille.

3.4. Asumisen palvelut

Maahanmuuttajille pyritään osoittamaan asunto kunnan vuokra-asuntokannasta. Vuokra-asunnot sijaitsevat eri puolilla Ranuan keskustaa, myös kyläkeskuksissa on vuokra-asuntoja. Tarkemmat tiedot vapautuvista vuokra-asunnoista saa isännöitsijältä.

3.5. Työvoiman ulkopuolisille maahanmuuttajille mahdollisuus aktiiviseen osallisuuteen

Kotoutumispalvelut ovat kunnan omia tai maahanmuuttajille suunnattuja palveluita. Suurin osa palveluista on suunniteltu siten, että pienillä muutoksilla palvelua voidaan tarjota myös maahanmuuttajille

RANUAN KUNTA

3.6. Toiseen asteen koulutus ja aikuiskoulutus

Lukiokoulutus: Ranuan lukio antaa yleissivistävää koulutusta. Lukioon kuten muihinkin perusopetuspohjaisiin oppilaitoksiin haetaan yhteishaussa. Lukioon voi hakea, jos on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai oppimäärän, joka vastaa perusopetusta. Lukio-opiskelijoiden valinta perustuu aikaisempaan koulumenestykseen.

Ammatillinen ja muu koulutus: Ammatillista ja muuta koulutusta on mahdollista saada lähialueilla esimerkiksi Rovaniemellä, Oulussa, Taivalkoskella ja Pudasjärvellä.

RANUAN KUNTA

4. Kotouttamisen muut palvelut

4.1. Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut maahanmuuttajille

Laki kotoutumisen edistämisestä tuli voimaan 1.9.2011. Lähtökohtana on, että laissa säädettyillä toimenpiteillä ja palveluilla edistetään maahanmuuttajien mahdollisuutta saavuttaa muun väestön kanssa yhdenvertainen asema yhteiskunnassa sekä oikeuksien että velvollisuuksien osalta. Kotoutumislakia sovelletaan kaikkiin Suomessa asuviin maahanmuuttajiin, joilla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa tai oleskelukortti tai jotka ovat rekisteröineet oleskeluoikeutensa. Kotoutumislakissa maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity. Edellytyksistä, joilla ulkomaalainen rekisteröidään työnhakijaksi, säädetään JTYPL 2 luku 2§:ssä.

Maahanmuuttajapalvelut on integroitu osaksi normaalia TE-toimiston palvelua huomioiden kuitenkin maahanmuuttajien erityistarpeet esim. tulkkauksipalveluiden tarve. Päätoimisia maahanmuuttajien työllistymiseen erikoistuneita asiantuntijoita on neljä ja he sijoittuvat tuetun työllistymisen palveluihin. Muilla palvelulinjoilla osalla asiantuntijoista tehtävänkuvaaan kuuluvat myös maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelut kotoutumisajan jälkeen. Kotoutumisen koordinaatio on keksitetty tuetun työllistymisen palveluihin, joissa palveluista vastaa palvelujohtajan ja palveluesimiehen lisäksi neljä asiantuntijaa.

Kotoutumiskoulutuksen vastuu on Lapin TE-toimistossa osaamisen kehittymisen palveluissa palvelujohtajalla. Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään. Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös kotolain perusteella omaehtoisena koulutuksena. ELY-keskus vastaa työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan. Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneille maahanmuuttajille järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetuista ja tarvittaessa luku- ja kirjoi-

RANUAN KUNTA

tustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon.

Maahanmuuttaja-asiakkaita koskevat samat palveluperiaatteet kuin muita asiakkaita. Maahanmuuttaja-asiakkaiden palveluissa huomioidaan asiakkaiden erityistarpeet, esimerkiksi tulkkipalvelut. Palveluun varataan yleensä keskimääräistä pidemmät vastaanottoajat ja TE-palveluita kaikinensa voidaan räätälöidä hyvinkin joustavasti maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelutarpeita vastaaviksi.

Kotoutumislain mukaisesti Lapin TE-toimisto osallistuu kotouttamisen kehittämiseen monialaisena yhteistyönä alueen viranomaisten ja eri toimijoiden kanssa. TE-toimisto vastaa maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista edistävästä ja tukevasta työvoimapalveluista ja muista toimenpiteistä työnhakijaksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille räätälöiden palveluita siten, että ne soveltuvat maahanmuuttajille.

Maakunnallisena monialaisena verkostoyhteistyönä laadittu Lapin maahanmuuttostrategia 2017 ohjaa Lapin TE-toimiston maahanmuuttajapalveluiden toimeenpanoa kaikilla TE-toimiston palvelulinjoilla.

4.2. Alkukartoitus

Maahanmuuttajan alkukartoituksesta säädetään kotoutumislain 9 §:ssä ja alkukartoituksen järjestämisestä kotoutumislain 10 §:ssä sekä alkukartoituksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (VNa 570/2011). Alkukartoituksella tarkoitetaan toimenpidekokonaisuutta, jonka avulla arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien palvelujen ja toimenpiteiden tarve.

RANUAN KUNTA

Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavat tiedot maahanmuuttajan aikaisemmasta koulutuksesta, työhistoriasta, kielitaidosta ja muusta työllistymiseen sekä kotoutumiseen vaikuttavasta seikasta.

TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Kunta taas käynnistää alkukartoituksen silloin, kun maahanmuuttaja saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Kunta tai TE-toimisto voi käynnistää alkukartoituksen sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Kartoitus tulee käynnistää kahden kuukauden kuluessa pyynnöstä tai asiakkuuden alkamisesta.

Alkukartoituksen perusteella TE-toimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Mikäli kotoutumissuunnitelma tehdään, on se laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen suunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Suunnitelmaan on oikeus enintään kolmen vuoden ajan, ja tarvittaessa pidentämispäätöksellä voidaan aikaa pidentää kahdella vuodella.

4.3. Kotoutumissuunnitelma

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja

RANUAN KUNTA

sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia myös maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksesta, yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista kotoutumista yksilöllisesti edistävästä toimenpiteistä.

Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä TE-toimiston, kunnan ja maahanmuuttajan kanssa. Suunnitelman laadinta on aloitettava viimeistään kahden viikon sisällä alkukartoituksesta. Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Suunnitelmassa TE-toimisto sopii maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii suunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei mm. terveydentilansa, ikänsä tai perhesyiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin palveluihin. Suunnitelmaa tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

Mikäli maahanmuuttaja kieltäytyy ilman pätevää syytä kotoutumissuunnitelman laatimisesta, sen tarkistamisesta tai osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa sovittuun toimenpiteeseen, hänen oikeuttaan kotoutumistukena maksettavaan etuuteen voidaan rajoittaa työttömyysturvalain ja toimeentulotukilain puitteissa.

4.4. Työllistymissuunnitelma

Kotoutumislain piiriin kuuluvalle maahanmuuttajalle voidaan vaihtoehtoisesti joissain tilanteissa laatia työvoima- ja yrityspalvelulain (JTYPL) mukainen työllistymissuunnitelma. Sen laatiminen voi olla henkilön näkökulmasta perusteltua esimerkiksi silloin, kun hän aloittaa tuetun omaehtoisen opiskelun kotoutumisajan loppuvaiheessa. Suunnitelmaan sisältyvien palvelujen ja toimenpiteiden osalta kotoutumislain ja työvoima- ja yrityspalvelulain mukai-

RANUAN KUNTA

nen suunnitelma eivät merkittävästi poikkea toisistaan. Työvoima- ja yrityspalvelulain mukainen suunnitelma perustuu työnhakijan omiin työtä tai koulutusta koskeviin tavoitteisiin ja arvioituun palvelutarpeeseen.

Suunnitelmassa sovitaan työnhausta ja sen tavoitteista, työnhakijan palvelutarpeen mukaisista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ja muista työllistymistä edistävästä palvelusta sekä asiantuntija-arvioinneista. Tarvittaessa suunnitelmassa sovitaan muista osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista palveluista tai työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toimista (JTYPL 2 luku 7 §). Työvoima- ja yrityspalvelulain mukainen työllistymissuunnitelma tehdään myös maahanmuuttajalle, joka ei kuulu kotoutumislain piiriin kotoutumisajan umpeuduttua.

4.5. Kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutusta järjestetään oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle ja siitä säädetään kotoutumislaisissa (20-21§). Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena, mutta se voi olla myös omaehtoista koulutusta. Työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen tulee noudattaa Opetushallituksen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita.

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on kehittää maahanmuuttajan kielellisiä, yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia, joiden avulla maahanmuuttaja selviytyy arkielämän tilanteissa, kykenee toimimaan työelämässä ja hakeutumaan jatko-opintoihin. Työelämän tuntemusta edistetään kotoutumiskoulutukseen sisältyvillä työelämäjaksoilla. Koulutukseen voi sisältyä osaamisen tunnistamista, tutkinnon tunnustamista ja ammatillista suunnittelua ja uraohjausta. Kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitason.

RANUAN KUNTA

4.6. Maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun tukeminen

Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna kotoutumislain mukaisesti. Omaehtoisena koulutuksena järjestetään koulutuksia, joita ei työvoimakoulutuksena ole tarjolla, kuten esim. aikuisten peruskouluopintoja. Omaehtoisen opiskelun tukemisesta säädetään kotoutumislain 22-25 §:ssä. Kotoutumislain 22 §:ssä säädetyn mukaisesti omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytyksenä on, että TE-toimisto on todennut koulutustarpeen, opiskelu tukee kotoutumista ja työllistymistä ja opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa ennen opiskelun aloittamista.

Kotoutumislaisissa omaehtoisen opiskelun tukeminen ei edellytä, että opiskelu on TTL 2 luvun 10§:n 2 momentin mukaisesti päätoimista, mutta suositellaan, että omaehtoiseen opiskeluun sisältyisi pääsääntöisesti vähintään 20 tuntia viikossa tapahtuvaa opetusta. Opiskelun tukeminen edellyttää lisäksi, että opintojen tulee olla suomen tai ruotsin kielen opiskelua. Kotoutumislain mukainen omaehtoisen opiskelun tukeminen ei edellytä, että henkilö on täyttänyt 25 vuotta opiskelun tukemisen alkaessa.

4.7. Tulkkaukset ja käännöspalvelut

Suomea taitamattomalle maahanmuuttajalle järjestetään tarvittaessa lain edellyttämät tulkkaukset. Maahanmuuttajilla on lain mukaan oikeus saada tulkkaukset virallisiin asioimistilanteisiin. Virallisten tulkkaukset kautta asiakkaiden ja viranomaisten oikeusturva toteutuu. Viranomaisen velvollisuudesta huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä säädetään hallintolaissa. Viranomaisen on hankittava ja kustannettava tulkki tai huolehdittava kustannuksellaan kääntämisestä asioissa, jotka voivat tulla vireille viranomaisten aloitteesta. Pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien kotoutumisen alkuvaiheen tulkkaukset korvataan valtion varoista silloin, kun kyseessä on sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista tai kotoutumista tukevien palveluiden käyttöön ohjaamisesta.

RANUAN KUNTA

Kotouttamislain piiriin kuuluvat maahanmuuttajat tarvitsevat eniten neuvontaa ja kielellistä apua (mm. tulkkausta) käänöksissä, viranomaisten asiapapereiden selvittelyssä, erilaisien lomakkeiden täyttämässä, oleskelu-, työlupa-asioissa, sekä konkreettista apua asioiden hoitamisessa esim. laskujen maksu, puhelimen käyttöön liittyvät asiat, vuokrat, asu- missäännöt, vuokra- ja muiden sopimusten sisältö. Tarvittaessa voidaan käyttää Pakolais- neuvonta ry:n ja Maahanmuuttoviraston erityisosaamista autettaessa asiakasta oleskelu- lupa-asioihin liittyvissä asioissa.

5. Kunnan henkilöstön monikulttuuriosaaminen

5.1. Henkilöstön osaaminen

Monikulttuurisuusosaamista on vahvistettu koulutuksella ja yhteisellä kehittämistyöskente- lyllä. Monikulttuurisuus on asia, jonka työntekijät kohtaavat nykypäivänä yhä useammin. Kotouttamistyötä tehnyt henkilöstö on osallistunut monikulttuurisuusosaamista lisääviin koulutuksiin sekä liittynyt alueellisiin ja valtakunnallisiin verkostoihin tarpeen mukaan. Mo- nikulttuurisuusosaamista on levitetty tiedoksi koko kunnan henkilöstölle kotouttamistyötä tekevän henkilöstön kautta. Lisäksi osastokohtaisen harkinnan mukaan monikulttuu- risuusosaamista tulee vahvistaa kouluttamalla henkilöstöä monikulttuurisuuden huomioi- miseen työssään. Monikulttuurisuusosaamista tulee vahvistaa myös tulevaa mahdollista tarvetta ennakoiden.

5.2. Koulutustarpeet

Koulutustarpeisiin reagoidaan tarpeen niin vaatiessa.

RANUAN KUNTA

5.3. Tavoitteet ja seuranta

Monikulttuurisuuteen liittyvä koulutustarve ja tavoitteet sisällytetään henkilöstön osasto-kohtaiseen koulutussuunnitelmaan, joka vahvistetaan vuosittain.

6. Osallisuus ja vaikuttaminen

Ranua on mukana Lapin Mako-verkostossa, jossa kokoontumiset ovat yhdessä Rovaniemen verkoston kanssa. Säännölliset kotouttamisen yhteistyöpalaverit kunnan eri työntekijöiden, yhdistysten, yritysten sekä kolmannen sektorin kanssa luovat yhteisöllisyyttä ja antavat ajankohtaista tietoa kotouttamispalveluista.

7. Tiedotus, toteutus ja seuranta

Kotouttamisohjelman toteutumista seurataan vähintään vuosittain ja päivitetään tarvittaessa, viimeistään vuoden 2021 aikana. Kotouttamisohjelmaa koordinoi perusturvajohtaja, joka vastaa ohjelman yhteensovittamisesta ja eri toimenpiteistä yhdessä muiden kunnan työntekijöiden kanssa. Maahanmuuttoasioissa yhteyshenkilö on sosiaalityöntekijä Tea Romppainen etunimi.sukunimi@ranua.fi.

RANUAN KUNTA

8. Lisätietoa

Lisää maahanmuuttajia koskevista asioista löytyy mm. seuraavilta nettisivuilta.

www.ranua.fi

www.kotouttaminen.fi

www.finlex.fi

www.sotkanet.fi

www.pakolaisneuvonta.fi

www.infopankki.fi

www.maistraatti.fi

www.poliisi.fi

www.te-palvelut.fi

www.ely-keskus.fi

